

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

**Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту**

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістра**

здобувача вищої освіти Косюгі Єлизавети Миколаївни
(ПІБ)

академічної групи 071М-24з-1
(шифр)

спеціальності 071 Облік і оподаткування
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)

на тему: «Організація та методика обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції промислового підприємства (на прикладі ТОВ «КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Керівник роботи	Пашкевич М.С.			
Рецензент				
Нормоконтроль	Пашкевич М.С.			

Дніпро

2025

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
міжнародних відносин і аудиту
 _____ Пашкевич М.С.
 (підпис) (прізвище, ініціали)

«__» _____ 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеня магістра

Здобувачу вищої освіти Косюгі Є.М. академічної групи 071М-24з-1
 (прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 071 Облік і оподаткування

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Організація та методика обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції промислового підприємства (на прикладі ТОВ «КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	30.09.2025 р.
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	31.10.2025 р.
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	30.11.2025 р.

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Пашкевич М.С.
 (прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.09.2025 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 02.12.2025 р.

Прийнято до виконання

_____ (підпис)

Косюга Є.М.
 (прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 57 с., 16 рис., 19табл., 2 додатки, 23 джерела.

ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО; СОБІВАРТІСТЬ; ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ; ПРОМИСЛОВЕ ПІДПРИЄМСТВО; ОБЛІК ВИТРАТ; АНАЛІЗ ВИТРАТ; ВНУТРІШНІЙ АУДИТ; КАЛЬКУЛЮВАННЯ; УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ; ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА

Предмет дослідження - методичні та організаційні підходи до обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції на підприємстві.

Об'єкт дослідження - процес формування витрат на виробництво готової продукції на промисловому підприємстві ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод».

Мета роботи - розробити та обґрунтувати напрями удосконалення організації та методики обліку, аналізу й внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» з метою підвищення ефективності управління витратами.

Результати та їх новизна – удосконалено методичні підходи до організації обліку витрат на виробництво готової продукції шляхом уточнення структури аналітичних рахунків та порядку їх застосування для підвищення точності калькулювання собівартості. Розвинено підходи до економічного аналізу витрат через впровадження системи показників, що забезпечує оперативну оцінку факторів зміни собівартості та виявлення резервів її зниження.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що отримані в дослідженні висновки та запропоновані рекомендації можуть бути використані ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» для вдосконалення системи обліку, підвищення якості аналізу та ефективності внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції. Запровадження розроблених пропозицій сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації, обґрунтованості управлінських рішень та оптимізації витрат підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	9
1.1. Характеристики діяльності ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»	10
1.2 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»	11
1.3 Проблеми організації та методики обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції	14
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	19
2.1. Нормативно-правове забезпечення організації та методики обліку витрат на виробництво готової продукції	19
2.2. Собівартість продукції та її види	21
2.3 Облік виробничої собівартості ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»	23
2.4 Способи та методи калькулювання виробничої собівартості	28
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	36
3.1. Організація та методика аналізу витрат на виробництво готової продукції на промисловому підприємстві	36
3.2 Організація та методика внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції	42
3.3 Удосконалення обліку, аналізу та аудиту витрат на виробництво	45
Висновки до розділу 3	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	54
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах трансформації економіки України, зростання конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також необхідності підвищення ефективності використання ресурсів особливої ваги набувають питання раціональної організації обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції. Саме витрати є ключовим фактором формування собівартості, конкурентоспроможності та фінансових результатів промислових підприємств, що обумовлює потребу в достовірній, оперативній та аналітично змістовній інформації для прийняття управлінських рішень. Водночас традиційні підходи до їх обліку часто не відповідають сучасним вимогам цифровізації, гнучкого планування та контролю, через що виникає необхідність удосконалення існуючих методичних інструментів та впровадження ефективних процедур внутрішнього аудиту.

Проблематика обліку й контролю витрат набуває особливої актуальності для промислових підприємств, таких як ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод», де виробничий процес є багатокомпонентним, ресурсоємним та потребує точного відстеження витрат за місцями їх виникнення й центрами відповідальності. Удосконалення організації обліку, підвищення рівня аналітичності інформації, поглиблення економічного аналізу та впровадження ефективного внутрішнього аудиту витрат сприятиме підвищенню економічної стійкості підприємства, забезпеченню прозорості управлінських процесів та обґрунтуванню шляхів оптимізації витрат. Тому обрана тема є своєчасною, практично значущою та відповідає сучасним потребам розвитку промислового сектору.

Питання організації та методики обліку, аналізу й контролю витрат на виробництво готової продукції знайшли широке відображення у працях багатьох вітчизняних учених. Зокрема, у дослідженні І. Шепеля розкрито сучасні можливості організації обліку витрат і готової продукції в умовах комплексної автоматизації, що забезпечує підвищення оперативності та якості облікової інформації [1]. Теоретичні засади формування системи обліку витрат

виробничого підприємства ґрунтовно висвітлені у роботах Т. Акімової, Ю. Распопової та І. Волященко, які акцентують увагу на важливості чіткої регламентації облікових процедур та їх узгодження з потребами управління [2]. Окремою сферою наукових розвідок є процесно-орієнтований підхід до обліку витрат і калькулювання собівартості, який обґрунтовано в праці Н. Валькової та В. Корбута на прикладі підприємств із виробництва збірних залізобетонних конструкцій [3]. Значний внесок у порівняння української та міжнародної практики обліку витрат здійснили Ю. Феник та Л. Бабій, розкривши ключові відмінності та можливості адаптації зарубіжних підходів [4]. Питання організації обліку та контролю витрат у сфері торгівельно-виробничої діяльності висвітлені у дослідженні А. Хмелюка та Д. Міщенко [5], які підкреслюють роль ефективної системи контролю у забезпеченні економічної стійкості підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розробка та обґрунтування напрямів удосконалення організації та методики обліку, аналізу й внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» з метою підвищення ефективності управління витратами.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

- проаналізувати теоретико-методичні засади організації обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції промислових підприємств;
- дослідити нормативно-правове та методичне забезпечення обліку й контролю витрат у сфері промислового виробництва;
- оцінити діючу систему обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції на ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»;
- провести економічний аналіз структури та динаміки витрат на виробництво готової продукції підприємства;
- охарактеризувати організацію та процедури внутрішнього аудиту витрат на підприємстві, визначити їх сильні та слабкі сторони;

- виявити проблеми та недоліки в організації обліку, аналізу і внутрішнього аудиту витрат на виробництво на підприємстві;

- розробити практичні рекомендації щодо удосконалення методики обліку, підвищення аналітичності економічного аналізу та зміцнення системи внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції;

- обґрунтувати очікуваний економічний ефект від упровадження запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес формування витрат на виробництво готової продукції на промисловому підприємстві ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод».

Предметом дослідження є методичні та організаційні підходи до обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції на підприємстві.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- метод аналізу та синтезу - для узагальнення теоретичних підходів до організації обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат;

- індукції та дедукції - для формування логічних висновків щодо розвитку методики обліку витрат;

- порівняльний метод - для зіставлення вітчизняних і міжнародних підходів до обліку та контролю витрат;

- системний підхід - для дослідження взаємозв'язку елементів системи управління витратами;

- економіко-статистичні методи - для оцінювання динаміки, структури та факторів зміни витрат на виробництво готової продукції.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку, аналізу та внутрішнього аудиту діяльності промислового підприємства:

удосконалено:

- удосконалено методичні підходи до організації обліку витрат на виробництво готової продукції шляхом уточнення структури аналітичних рахунків та порядку їх застосування для підвищення точності калькулювання собівартості;

- розвинено підходи до економічного аналізу витрат через впровадження системи показників, що забезпечує оперативну оцінку факторів зміни собівартості та виявлення резервів її зниження.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що отримані в дослідженні висновки та запропоновані рекомендації можуть бути використані ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» для вдосконалення системи обліку, підвищення якості аналізу та ефективності внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції. Запровадження розроблених пропозицій сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації, обґрунтованості управлінських рішень та оптимізації витрат підприємства.

Результати дослідження, викладені у магістерській роботі, знайшли практичне застосування в ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод».

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН», 30 жовтня 2025 р. Полтавського державного аграрного університету.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1 Характеристики діяльності ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Дружківський машинобудівний завод, - найбільший в Україні виробник гірничошахтного обладнання, а за окремими його видами (механізоване кріплення, шахтні і гірничорудні вагонетки) є абсолютним лідером у Східній Європі. Завод входить до холдингу НВК «Гірничі машини», який входить до складу «Систем Кепітал Менеджмент» (СКМ) Ріната Ахметова.

Основні відомості про ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» представлені у Таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Основні відомості про ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Назва	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД
Назва англійською	LIMITED LIABILITY COMPANY CORUM DRUZHKOVA MACHINE- BUILDING PLANT (LLC CORUM DRUZHKOVA MACHINE- BUILDING PLANT)
ЄДРПОУ	37295825
Адреса	49127, Україна, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Гаванська, будинок 4
Дата реєстрації	07.10.2010 р.

Продовж.табл.1.1

Види діяльності	<p>Основний: 28.92 Виробництво машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва</p> <p>Інші: 46.72 Оптова торгівля металами та металевими рудами 46.77 Оптова торгівля відходами та брухтом 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля</p>
Розмір статутного капіталу	1 000,00 грн

Складено за [6]

Основним видом діяльності Компанії є виробництво машин і устаткування спеціального призначення, виробництво механізованих кріплень і агрегатів для роботи в різних гірничогеологічних умовах з потужністю пласта від 0,8 м до 2,5 м для пологих, похилих і крутих пластів, стругових установок, стругових комплексів, скребкових конвеєрів, зварки конструкцій прохідницьких комбайнів, вагонеток шахтних, верхняків металевих, стоїк посадочних, устаткування механізації поверхні шахт і околоствольних дворів, запасних частин гірничо - шахтного устаткування і іншої продукції для задоволення потреб вугільної промисловості.

Завод заснований в 1893 році французьким акціонерним «Донецьким товариством залізорозного та сталеливарного виробництв» як металургійне підприємство. У 1898 р. бельгійські підприємці купили цукровий завод Борисова і на його землях, поруч із Донецьким металургійним, будують Торецький сталеливарний та механічний завод. Динамічний та багатообіцяючий розвиток заводу та міста був перерваний в 1918 році. Коли до міста підходили німецькі війська (ця територія переходила до УНР по Берестейському мирному договору із Радянською Росією) тодішній голова міської ради А. Радченко наказав «закозлити» (залишити холонуту в печах розтоплений метал) домни, а найцінніше обладнання заводу зняти та вивезти (воно потім ще довго валялося

вздовж залізниць до самого Уралу). Після цього завод вже не підлягав повному відновленню. З 1936 року його спеціалізують на випуску гірничошахтного обладнання. З часом завод стане одним з головних підприємств галузі. У 1968 році за створення нових видів шахтних кріплень директору заводу А. Куприянову та конструктору В. Наумкіну була присуджена Державна премія. Серійні електровози АМ8Д і 2АМ8Д, що випускаються підприємством, «Корум Дружківський машинобудівний завод», відтепер будуть оснащуватися системою управління власного виробництва [7]. ЗАО «Дружківський машинобудівний завод» сертифіковано згідно з міжнародною системою якості ISO 9001:2000, і 05.05.2005 видано сертифікат відповідності системі якості № 05.112.026, що відповідає стандарту ISO 9001:2000 за системою Сертифікації Російського Регістра. За високу якість продукції в 2002 році Дружківський машинобудівний завод нагороджений знаком якості «Вища проба». 22 січня 2004 року ряд механізованих кріплень відзначені нагородою «Європейська якість» [8, 9].

Основною метою (цілями) діяльності Компанії є отримання прибутку; створення висококонкурентного бізнесу з використанням найкращих підходів та методів управління; збільшення ефективності роботи, спрямованої на підвищення прибутковості та максимізацію ринкової капіталізації Товариства. Стратегія розвитку Компанії на найближчі періоди включає в себе подальший розвиток та посилення потенціалу підприємства. Крім того, діяльність Компанії у стратегічному вимірі постійно спрямована на оновлення та розширення товарної номенклатури, удосконалення існуючих бізнес-процесів.

1.2 Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за 2020–2024 рр. дає можливість оцінити ключові тенденції розвитку, виявити сильні та проблемні аспекти функціонування ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод». Основні показники фінансового стану наведені у Таблиці 1.2:

Таблиця 1.2:

**Основні показники фінансового стану ТОВ «КОРУМ Дружківський
машинобудівний завод»**

Показник	2024 р.	2023 р.	2022 р.	2021 р.	2020 р.
Дохід	1 462 587 000	1 530 377 000	559 091 000	1 296 001 000	876 225 000
Чистий прибуток	-9 097 000	499 716 000	-452 793 000	-173 728 000	-127 669 000
Активи	1 265 673 000	1 208 326 000	1 356 499 000	1 430 581 000	1 537 500 000
Зобов'язання	864 172 000	887 881 000	1 835 179 000	1 408 845 000	1 407 559 000
Середня зарплата до оподаткування	24 870	20 031	12 930	13 589	12876
Кількість працівників	639	667	986	1 692	1789

Розглядаючи динаміку доходу, варто відзначити його різноспрямований характер. У 2020 р. підприємство отримало 876 225 тис. грн доходу, що у 2021 р. зросло до 1 296 001 тис. грн, свідчаючи про розширення виробництва або активізацію збутової діяльності. Проте у 2022 р. дохід різко зменшився більш ніж удвічі = до 559 091 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано із загальноекономічними наслідками повномасштабної війни, порушенням логістичних ланцюгів та скороченням виробничих потужностей. Уже в 2023 р. спостерігалось суттєве відновлення обсягів діяльності = дохід зріс до 1 530 377 тис. грн, а в 2024 р. зберігся на відносно високому рівні (1 462 587 тис. грн), що може свідчити про стабілізацію діяльності та часткове відновлення ринкових позицій.

Динаміка чистого фінансового результату характеризується значною волатильністю. Протягом 2020-2022 рр. підприємство працювало зі збитками, причому у 2022 р. збиток досягнув максимального значення - 452 793 тис. грн. Це свідчить про наявність суттєвих витратних дисбалансів, можливе падіння виробничих обсягів, зростання собівартості або інші кризові чинники. Водночас у 2023 р. підприємству вдалося досягти значного фінансового прориву - чистий прибуток становив 499 716 тис. грн. Такий результат може бути наслідком оптимізації виробничих процесів, скорочення витрат, перегляду цінової політики чи відновлення попиту. У 2024 р. ситуація знову змінилася - зафіксовано збиток

у розмірі 9 097 тис. грн, що хоч і є значно меншим за збитки попередніх років, проте вказує на певні фінансові ризики та нестабільність діяльності.

Аналіз структури активів демонструє їх поступове скорочення з 2020 р. (1 537 500 тис. грн) до 2024 р. (1 265 673 тис. грн). Зниження вартості активів може бути пов'язане зі зменшенням виробничих потужностей, амортизацією, вибуттям окремих основних засобів або скороченням оборотного капіталу. Загальне падіння обсягу активів за період становить близько 18 %, що відображає загальну тенденцію до зменшення масштабів діяльності підприємства.

Ситуація із зобов'язаннями також демонструє неоднозначні зміни. У 2020 р. їх розмір становив 1 407 559 тис. грн, у 2021 р. зберігався майже на тому ж рівні, а вже у 2022 р. різко зріс до 1 835 179 тис. грн, що свідчить про збільшення кредитного навантаження чи накопичення поточних зобов'язань. У 2023-2024 рр. підприємство поступово зменшило обсяг зобов'язань до 864 172 тис. грн, що може свідчити про покращення платоспроможності та часткове погашення боргових зобов'язань.

Показники трудового потенціалу підприємства також зазнали суттєвих змін. Кількість працівників протягом 2020-2024 рр. скоротилася з 1789 до 639 осіб, тобто більш ніж у 2,7 раза. Це може бути результатом оптимізації персоналу, автоматизації процесів, зменшення виробничих обсягів або релокації персоналу через воєнні дії. Водночас середня заробітна плата демонструє стабільне зростання - з 12 876 грн у 2020 р. до 24 870 грн у 2024 р. Така тенденція відповідає загальним макроекономічним процесам і водночас може свідчити про підвищення вимог до кваліфікації працівників та збільшення навантаження на одного співробітника.

Загалом проведений аналіз показує, що підприємство функціонує в умовах значної нестабільності, однак демонструє здатність до відновлення та адаптації. Відновлення доходів після критичного падіння у 2022 р., зниження боргового навантаження та зростання середньої заробітної плати свідчать про поступове покращення ключових аспектів діяльності. Утім нерівномірна динаміка фінансового результату та скорочення активів вказують на необхідність

підсилення системи управління витратами, оптимізації виробничих процесів та удосконалення системи внутрішнього контролю.

1.3. Проблеми організації та методики обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції

Ефективна система управління витратами на виробництво готової продукції є ключовою передумовою забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стійкості промислового підприємства. Проте в практиці діяльності багатьох виробничих підприємств України виникає низка проблем, пов'язаних із недосконалістю організації обліку, недостатньою аналітичністю аналізу та обмеженою дієвістю внутрішнього аудиту витрат. Узагальнення теоретичних підходів і практичного досвіду дозволяє виділити такі основні проблемні аспекти. Перелік наявних проблем зазначено на Рис. 1.1.

На багатьох підприємствах облік витрат залишається здебільшого орієнтованим на фінансову звітність, а не на потреби оперативного та стратегічного управління. Формування інформації відбувається із запізненням, що унеможливує своєчасне реагування на зміни у виробничому процесі. Крім того, використовуються застарілі методичні підходи до калькулювання собівартості, які не враховують сучасних технологічних процесів, особливо в умовах автоматизації, цифровізації та впровадження систем планування ресурсів. Проблемою залишається низький рівень аналітичності обліку, коли витрати групуються надто узагальнено, що не дає можливості точно визначити причини їх виникнення та відповідальних осіб. Відсутність повноцінного обліку за центрами витрат і центрами відповідальності обмежує можливості контролю, ускладнює виявлення неефективних ділянок виробництва та знижує дієвість системи мотивації персоналу.

На промислових підприємствах традиційне розподілення загальнопромислових витрат за усередненими базами (нормогодини, зарплата, обсяг виробництва) часто не відображає реальної структури витрат. Це

призводить до викривлення собівартості окремих видів продукції, помилкових управлінських рішень щодо ціноутворення та визначення рентабельності.

Рис. 1.1. Проблеми організації та методики обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції

Особливо гостро проблема проявляється на підприємствах із багатомоноклатурним виробництвом та різним рівнем трудомісткості продукції.

Проблеми технічного забезпечення обліку проявляються у використанні фрагментованих програмних продуктів або ручних розрахунків, що підвищує ризик помилок і дублювання даних. Відсутність інтегрованої інформаційної системи знижує оперативність контролю витрат, ускладнює виконання виробничих розрахунків, планування та бюджетування. У деяких випадках існуючі інформаційні системи не дозволяють повноцінно вести облік витрат за центрами відповідальності або здійснювати глибокий факторний аналіз. Аналіз витрат часто обмежується загальними порівняннями та структурним аналізом

без застосування сучасних методів факторного аналізу, регресійних моделей, аналізу маржинального доходу, точок беззбитковості чи аналітики в реальному часі. Відсутність глибоких аналітичних методів знижує здатність підприємства прогнозувати витрати, виявляти закономірності та оцінювати ефективність управлінських рішень.

На багатьох підприємствах внутрішній аудит або відсутній як функція, або виконується формально без глибокої перевірки системи управління витратами. Аудитори часто зосереджуються на перевірці документів, а не на аналізі процесів, ризиків і системи контролю. Це призводить до того, що значна кількість порушень, недоліків в організації обліку та неефективності процесів залишаються невиявленими, а рекомендації аудитора не впроваджуються повною мірою. Підприємства нерідко працюють за застарілими положеннями з облікової політики, нормування витрат або внутрішнього контролю. Це призводить до різничитання правил між структурними підрозділами, неузгодженості у відображенні господарських операцій, різних підходів до формування первинної документації. Відсутність оновлених регламентів ускладнює підвищення прозорості та ефективності облікових процесів.

Частина проблем пов'язана з тим, що бухгалтери та аудиторів не завжди володіють сучасними підходами до управлінського обліку, інструментами цифрової аналітики, методами управління витратами. Це стримує впровадження інновацій, знижує якість обліку й аналітики та впливає на ефективність внутрішнього контролю. Порушення логістики, коливання цін на ресурси, зниження платоспроможності контрагентів і дефіцит робочої сили впливають на рівень витрат та ускладнюють їх прогнозування. Невизначеність зовнішнього середовища підвищує потребу у регулярному моніторингу витрат і водночас ускладнює його здійснення.

Таким чином, аналіз проблем організації та методики обліку, аналізу й внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції показав, що основними перешкодами є застарілі методичні підходи, недостатня деталізація обліку, обмежена аналітичність та низька ефективність внутрішнього аудиту. Це

призводить до неповного контролю над витратами, викривлення собівартості продукції та ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Удосконалення організаційних і методичних аспектів обліку та контролю витрат є необхідною умовою підвищення економічної ефективності та стабільності функціонування підприємства.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засад організації та методики обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції дозволило зробити наступні висновки:

1. ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» є одним із провідних підприємств України у виробництві гірничошахтного обладнання та одним із лідерів у Східній Європі за окремими видами продукції. Його багата історія, стратегічна належність до холдингу НВК «Гірничі машини» та сучасні міжнародні сертифікації якості підтверджують високий рівень технологічного оснащення та компетенцій підприємства. Незважаючи на численні історичні та економічні виклики, завод зберіг конкурентоспроможність, виробничу спеціалізацію та високі стандарти якості, що визначає його значущу роль у розвитку промислового сектору та економіки регіону.

2. Проведений аналіз показує, що підприємство функціонує в умовах значної нестабільності, однак демонструє здатність до відновлення та адаптації. Відновлення доходів після критичного падіння у 2022 р., зниження боргового навантаження та зростання середньої заробітної плати свідчать про поступове покращення ключових аспектів діяльності. Утім нерівномірна динаміка фінансового результату та скорочення активів вказують на необхідність підсилення системи управління витратами, оптимізації виробничих процесів та удосконалення системи внутрішнього контролю.

3. Аналіз проблем організації та методики обліку, аналізу й внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції показав, що основними перешкодами є застарілі методичні підходи, недостатня деталізація обліку, обмежена аналітичність та низька ефективність внутрішнього аудиту. Це призводить до неповного контролю над витратами, викривлення собівартості продукції та ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Удосконалення організаційних і методичних аспектів обліку та контролю витрат є необхідною умовою підвищення економічної ефективності та стабільності функціонування підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1 Нормативно-правове забезпечення організації та методики обліку витрат на виробництво готової продукції

Організація обліку витрат на виробництво готової продукції може гуртуватися як національних, так і на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, що забезпечують достовірність, порівнянність та аналітичну цінність фінансової інформації. На національному рівні основними нормативними документами є (Рис.2.1):

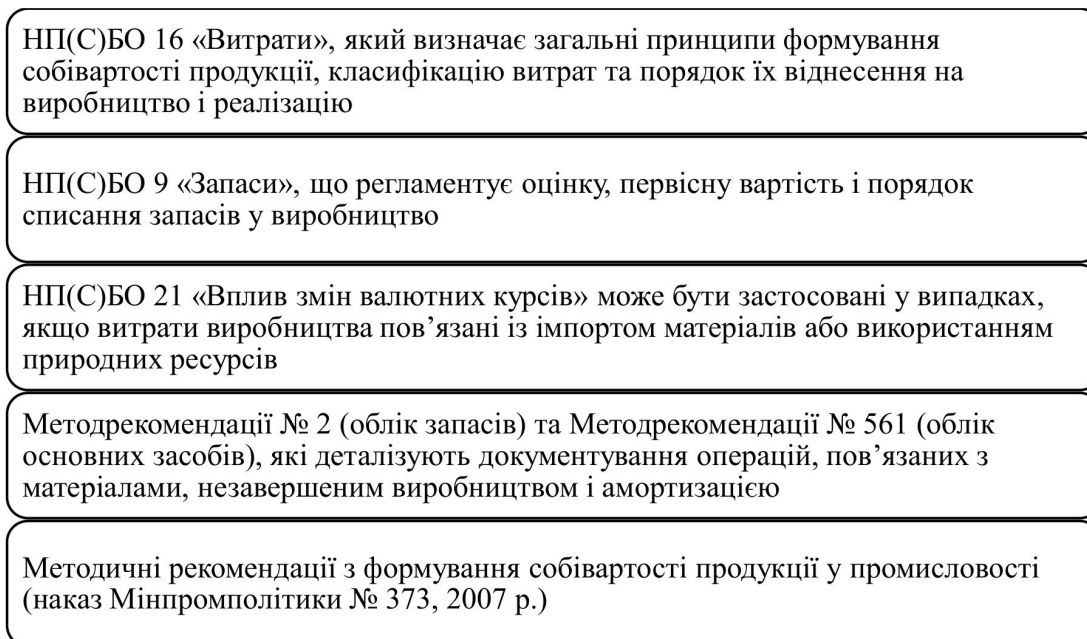

Рис. 2.1. Нормативно-правове забезпечення організації та методики обліку витрат на виробництво готової продукції для підприємств, які застосовують національні стандарти

Складено за [10-16]

ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» веде бухгалтерський облік та складає фінансову звітність за МСБО та МСФЗ. За міжнародними стандартами основними нормативними документами є (Рис.2.2):

МСБО 2 «Запаси» - визначає оцінку запасів, включення їх у собівартість продукції та методи обліку запасів (FIFO, середня собівартість, NRV)

МСБО 16 «Основні засоби» - регламентує порядок обліку основних засобів, включно з первісною вартістю, амортизацією, переоцінкою і нарахуванням витрат на виробництво

МСБО 1 «Подання фінансової звітності» - встановлює вимоги до представлення витрат і їх розкриття у фінансовій звітності

МСБО 36 «Знецінення активів» - застосовується для оцінки необхідності зменшення балансової вартості виробничих ресурсів у разі знеціненні

Рис. 2.1. Нормативно-правове забезпечення організації та методики обліку витрат на виробництво готової продукції для підприємств, які застосовують міжнародні стандарти

Складено за [17-20]

У системі МСФЗ окремого стандарту для собівартості немає, як і детальної класифікації витрат, як це зроблено у НП(С)БО 16. Є лише ті, які зачіпають окремі питання собівартості. Особливістю міжнародних стандартів є зосередженість на економічній суті операцій, а не лише на їх документальному відображенні, що забезпечує більш точне співвіднесення витрат із отриманим економічним ефектом та можливість формування порівнянної фінансової звітності для міжнародних користувачів. Крім того, МСБО/МСФЗ дозволяють застосовувати різні методи обліку витрат (наприклад, прямі витрати, activity-based costing) та враховують специфіку різних галузей, що робить стандарти більш гнучкими та адаптивними до потреб підприємства.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення обліку витрат на виробництво готової продукції формується через комплекс національних стандартів, методичних рекомендацій та міжнародних стандартів, що забезпечує

збалансоване поєднання обов'язкових правил і гнучких методик для управлінського та фінансового обліку.

2.2 Собівартість продукції та її види

Собівартість продукції у бухгалтерському обліку розглядається як багатокомпонентний показник, що використовується залежно від цілей обліку та звітності. У фінансовій звітності ключовими є дві її форми (Рис.2.3):

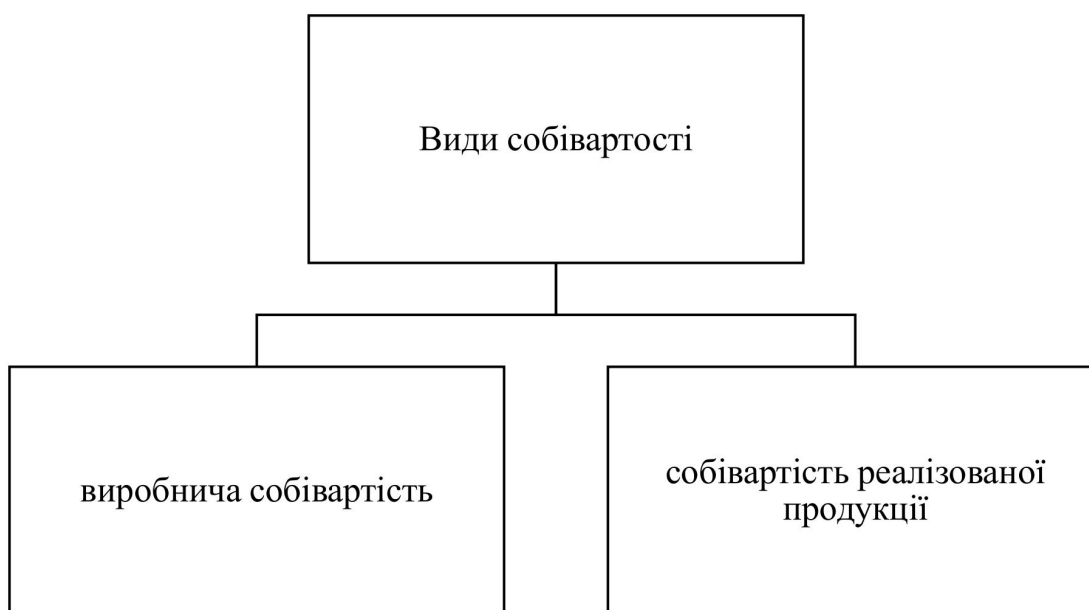

Рис. 2.3. Види собівартості

Виробнича собівартість відображає фактичні витрати, безпосередньо пов'язані з процесом виготовлення продукції, і саме за цією вартістю підприємство показує залишки незавершеного виробництва та готової продукції у балансі. Її склад визначено абзацом другим пункту 11 НП(С)БО 16 (на який також орієнтуються підприємства, які використовують МСФЗ та МСБО, які і ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод», включає суто виробничі витрати, серед яких сировина та матеріали, оплата праці робітників, інші прямі та загальновиробничі витрати. Адміністративні й збутові витрати при цьому до виробничої собівартості не включаються.

Іншим важливим показником є собівартість реалізованої продукції, яка потрапляє до Звіту про фінансові результати та використовується у формуванні чистого прибутку підприємства. Її величина може збігатися з виробничою собівартістю, однак у деяких випадках коригується на суму нерозподілених постійних загальновиробничих витрат або наднормативних витрат. Поряд із цими показниками у практиці підприємств застосовується також планова (нормативна) собівартість, яка формується на основі встановлених норм витрачання матеріалів, ресурсів і часу. Вона використовується як в управлінні виробництвом, так і в облікових системах, зокрема при застосуванні методу нормативних затрат.

При цьому фінансова звітність не містить інформації про повну собівартість продукції, оскільки цей показник належить виключно до сфери управлінського обліку. Повна собівартість дозволяє оцінити, чи забезпечує продукція покриття не лише виробничих, але й адміністративних, збутових та інших операційних витрат. Тому вона є важливим інструментом аналізу загальної рентабельності виробництва.

Формування виробничої собівартості ґрунтується на кількох ключових групах витрат. До прямих матеріальних витрат належать витрати на сировину, куповані комплектуючі, допоміжні матеріали, а також енергію, паливо та інші ресурси, безпосередньо спожиті у процесі виготовлення продукції. До прямих витрат на оплату праці включають заробітну плату робітників основного виробництва; якщо ж її неможливо прямо розподілити між видами продукції, застосовується база розподілу - людино-години, машино-години або обсяг матеріальних витрат.

Інші прямі витрати містять нарахування ЄСВ за виробничими працівниками, амортизацію обладнання, яке використовується у технологічному процесі, втрати від невиправного браку, витрати на оренду виробничих площ тощо. Загальновиробничі витрати включають як змінні, так і постійні складові - витрати на опалення, освітлення, утримання й охорону цехів, амортизацію будівель, інструментів, а також заробітну плату управлінського персоналу цехів.

Ці витрати не можуть бути прямо віднесені на конкретний вид продукції, тому розподіляються між об'єктами калькулювання за встановленими підприємством методами. До того ж виробнича собівартість коригується на вартість поворотних відходів та супутньої продукції, що дозволяє точніше відобразити реальні витрати на виробництво основного продукту.

У бухгалтерському обліку узагальнення витрат здійснюється на рахунок 23 «Виробництво». Витрати, що мають характер загальновиробничих, спершу обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», після чого розподіляються між рахунком 23 та субрахунком 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» відповідно до прийнятої підприємством методики. Перелік прямих, непрямих, постійних і змінних витрат обов'язково закріплюється в обліковій політиці підприємства, що забезпечує послідовність застосування методів калькулювання та відповідність фінансової звітності.

Кожен вид собівартості має власну логіку побудови та набір інформації, необхідної для управління витратами. Виробнича собівартість зосереджується на визначенні реальних витрат, пов'язаних із виготовленням продукції, і потребує чіткої ідентифікації ресурсів, що споживаються у процесі виробництва. Повна собівартість включає ширший спектр витрат, забезпечуючи комплексне бачення фінансового навантаження на підприємство та дозволяючи оцінити економічну доцільність діяльності. Собівартість реалізованої продукції відображає фактичний результат виробничого циклу та дає можливість оцінити фінансові результати, визначити прибутковість і приймати управлінські рішення щодо цінової політики та ефективності операцій. Усі ці види собівартості у взаємозв'язку формують цілісну систему, яка дозволяє підприємству отримувати повну, достовірну та корисну для управління інформацію про витрати.

2.3 Облік виробничої собівартості ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Організація бухгалтерського обліку виробничої собівартості є ключовим елементом управління виробничим процесом, оскільки саме через рахунок 23

«Виробництво» підприємство формує реальну собівартість своєї готової продукції. У процесі виробництва задіяні як прямі матеріальні й трудові витрати, так і непрямі загальновиробничі витрати, що потребують методично коректного розподілу. Нижче детально показано, яким чином здійснюється відображення всіх елементів виробничої собівартості у бухгалтерських проводках, із застосуванням поелементного підходу та реального прикладу. В основу розрахунку виробничої собівартості входять прямі матеріальні витрати (сировина, матеріали, напівфабрикати), витрати на оплату праці виробничих працівників, нарахування ЄСВ, а також амортизація обладнання. Усі ці витрати відображаються за дебетом субрахунків рахунку 23 із виділенням по цехах та видах продукції.

Фактично кожен етап переміщення матеріалу чи нарахування витрат супроводжується первинним документом: накладною-вимогою, лімітно-забірною картою, табелем робочого часу, актом наданих послуг, відомістю нарахування амортизації тощо. В Таблиці 2.1 наведено бухгалтерський облік формування виробничої собівартості:

Таблиця 2.1

Бухгалтерський облік формування виробничої собівартості

Господарська операція	Дт	Кт	Сума	Бухгалтерські документи
Списані матеріали на виробництво продукту А	23.1	201.1	120 000	Внутрішні накладні, лімітно-забірна картка
Списані матеріали на виробництво продукту Б	23.2	201.1	150 000	Внутрішні накладні, лімітно-забірна картка
Списані матеріали на виробництво продукту В	23.3	201.1	180 000	Внутрішні накладні, лімітно-забірна картка
Списані ТЗВ (розподіл) для продукту А	23.1	201.0	200	Бухгалтерська довідка

Продовж.табл.2.1

Списані ТЗВ для продукту Б	23.2	201.0	300	Бухгалтерська довідка
Списані ТЗВ для продукту В	23.3	201.0	400	Бухгалтерська довідка
Списані напівфабрикати на продукт А	23.1	202	20 000	Накладні, лімітно-забірна картка
Списано паливо на продукт Б	23.2	203	1 500	Накладні, лімітно-забірна картка
Нарахована зарплата працівникам цехів (А)	23.1	661	100 000	Табелі, наряди
Нарахована зарплата (Б)	23.2	661	200 000	Табелі, наряди
Нарахована зарплата (В)	23.3	661	300 000	Табелі, наряди
Нарахований ЄСВ для цеху А	23.1	651	22 000	Розрахунок ЄСВ
Нарахований ЄСВ для цеху Б	23.2	651	44 000	Розрахунок ЄСВ
Нарахований ЄСВ для цеху В	23.3	651	66 000	Розрахунок ЄСВ
Нарахована амортизація обладнання цеху А	23.1	131	300	Відомість амортизації
Нарахована амортизація обладнання цеху Б	23.2	132	400	Відомість амортизації
Нарахована амортизація обладнання цеху В	23.3	133	500	Відомість амортизації
Відображені витрати на опалення виробничої будівлі	91	631	180 000	Рахунок за опалення

Продовж.табл.2.1

Відображені витрати на електроенергію виробничої будівлі	91	631	25 000	Рахунок
Відображені витрати на послуги охорони	91	685	20 000	Договір, акти
Нарахована амортизація виробничої будівлі	91	131	500	Відомість

Загальновиробничі витрати (ЗВВ) є непрямими витратами і потребують розподілу між видами продукції відповідно до обраної бази. Підприємство може застосовувати прямі трудові витрати, машино-години, матеріальні витрати тощо. У ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» базою є прямі витрати на оплату праці. Алгоритм розподілу представлено на Рис.2.1:

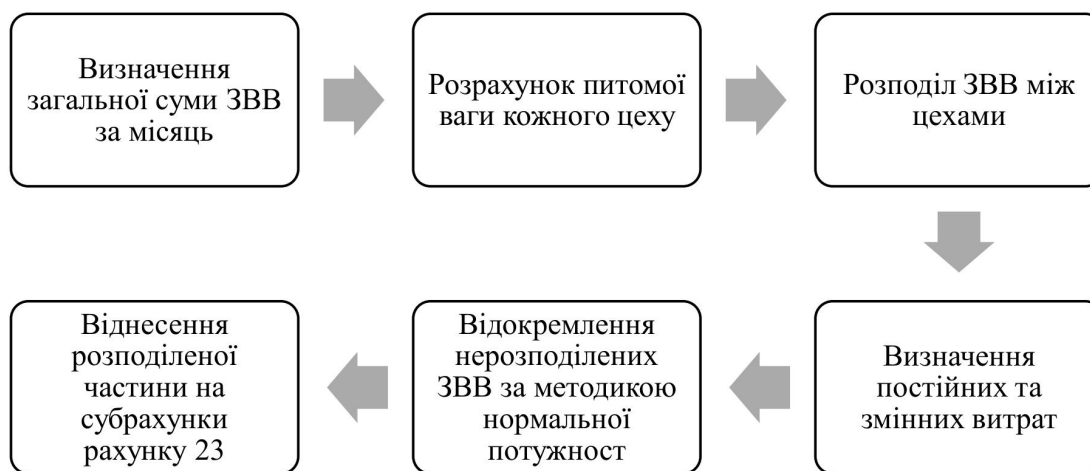

Рис. 2.1. Алгоритм розподілу загальновиробничих витрат

Наведемо в Таблиця 2.2 розподіл загальновиробничих витрат:

Таблиця 2.2

Розподіл загальновиробничих витрат

Показник	Значення
ЗВВ за місяць	225 500
База розподілу (оплата праці)	600 000
Нормальна потужність (база)	650 000
ЗВВ на одиницю бази	0,3538
Розподілені ЗВВ	212 280
Нерозподілені ЗВВ	13 220

В Таблиці 2.3 наведено бухгалтерський облік розподілу загальновиробничих витрат:

Таблиця 2.3

Бухгалтерський облік розподілу загальновиробничих витрат

Господарська операція	Дт	Кт	Сума
Списані розподілені ЗВВ цеху А	23.1	91	35 387,08
Списані розподілені ЗВВ цеху Б	23.2	91	70 752,92
Списані розподілені ЗВВ цеху В	23.3	91	106 140,00
Списані нерозподілені ЗВВ на собівартість реалізації	901	91	13 220
Передано продукт А на склад	26	23.1	297 887,08
Передано продукт Б на склад	26	23.2	466 952,92

Продовж.табл.2.3

Передано продукт В на склад	26	23.3	653 040,00
Списання собівартості реалізованої продукції на фінансові результати	791	901	13 220

Облік виробничої собівартості є ключовим елементом системи управління витратами промислового підприємства, оскільки забезпечує формування достовірної інформації про фактичні ресурси, використані під час виготовлення продукції, і визначає реальну економічну ефективність виробничих процесів. Грамотно організований облік собівартості дозволяє підприємству оперативно контролювати рівень прямих матеріальних і трудових витрат, відстежувати динаміку загальновиробничих витрат, виявляти нераціональні витрати ресурсів, визначати резерви зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності продукції. Для машинобудівного підприємства, такого як ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод», ефективний облік виробничої собівартості має особливе значення, оскільки складність продукції та багатостадійність технологічних процесів потребують чіткої координації облікових процедур і застосування сучасних методів калькулювання. Злагоджена методика обліку забезпечує можливість формувати точну і корисну для управління інформацію, своєчасно реагувати на відхилення та приймати економічно обґрунтовані рішення щодо оптимізації виробничої діяльності.

2.4 Способи та методи калькулювання виробничої собівартості

Порядок розподілу витрат та способи визначення собівартості підприємства розробляють самостійно, з урахуванням технологічного процесу, характеру виробництва та особливостей випуску продукції. У практиці промислових підприємств застосовують різні варіанти калькулювання, які

відрізняються базами розподілу, підходом до обліку витрат та кінцевими об'єктами. Способи калькулювання собівартості продукції наведені на Рис.2.2:

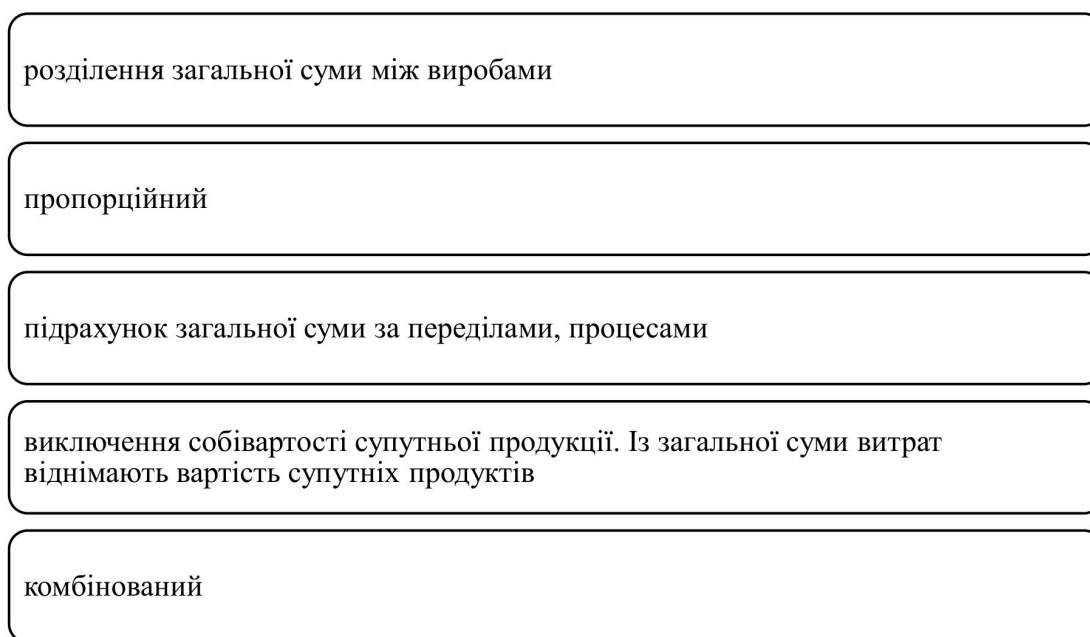

Рис. 2.2. Способи калькулювання собівартості продукції

Одним із найпростіших способів є прямий поділ загальної суми витрат між виробами, коли загальні витрати ділять на кількість одиниць виробленої продукції. Такий підхід прийнятний у випадку однорідної продукції або невеликої її номенклатури. Більш поширеним є пропорційний спосіб, коли витрати розподіляються між видами продукції з урахуванням реальної трудомісткості виробництва, витрат матеріалів, заробітної плати, людино-годин чи інших релевантних баз. Він забезпечує точніший результат, оскільки враховує специфіку використання ресурсів. На складних підприємствах, де виробництво має кілька стадій, використовують калькулювання за переділами або процесами, коли собівартість формується на кожному етапі виробництва, а далі переходить у наступний переділ. Це характерно для металургійних, хімічних, машинобудівних підприємств. Окреме місце займає метод виключення собівартості супутньої продукції, який застосовують тоді, коли в процесі виробництва разом з основним продуктом утворюються побічні. Вартість супутньої продукції віднімають із загальної суми витрат, після чого решту сум розподіляють між основними

виробами. На практиці найчастіше використовується комбінований спосіб, який поєднує декілька методів і дозволяє адаптувати калькулювання до багатомноменклатурного виробництва, властивого машинобудуванню.

Важливо розмежовувати поняття об'єкта калькулювання та способу калькулювання. Об'єктом може бути (Рис.2.3):

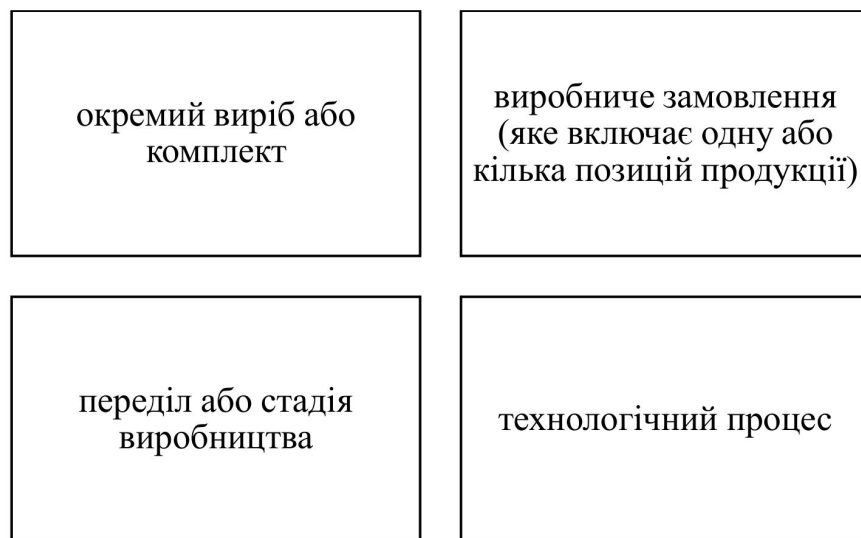

Рис. 2.3. Об'єкти калькулювання

Спосіб калькулювання визначає, як здійснюється підрахунок витрат, а метод - що саме є базою та об'єктом цих розрахунків.

Наведено узагальнену таблицю методів калькулювання у Таблиці 2.4:

Таблиця 2.4

Методи калькулювання

Метод калькулювання	Об'єкт витрат	Підсумкове визначення собівартості
Позамовний	окремий продукт або виробниче замовлення	загальна сума витрат за кожним замовленням
Попередільний	переділ, виробнича стадія	собівартість формується за кожним переділом

Попроцесний	технологічний процес	витрати акумулюються за процесами
Комбінований	поєднання замовлень, переділів, процесів	собівартість визначається за компонентами системи

У промисловому виробництві часто неможливо визначити фактичну виробничу собівартість одразу після завершення виробничого циклу. Це пов'язано з тим, що на момент оприбуткування:

- не завершено розрахунок заробітної плати працівників;
- не проведено розподіл загальнопромислових витрат;
- не визначено транспортно-заготівельні витрати;
- не нараховано амортизацію основних засобів.

У такому разі підприємства використовують нормативну собівартість, тобто планову оцінку, яка базується на встановлених нормах витрачання матеріалів, трудових ресурсів та величині планової амортизації. Після завершення місяця нормативна оцінка коригується до фактичної. Такий підхід традиційно застосовують у серійному та масовому виробництві, оскільки він забезпечує оперативність обліку та контроль за відхиленнями від норм. Альтернативою є оприбуткування продукції у натуральних одиницях, а вартісну оцінку здійснюють лише після повного закриття місяця. Цей варіант дозволяє уникнути проміжних розрахунків, але уповільнює формування вартісних показників.

Калькуляція є внутрішнім документом, який використовується для узагальнення витрат за статтями. Вона не є первинним документом, оскільки не фіксує господарську операцію, а лише розраховує показники на основі первинних документів: лімітно-забірних карток, накладних, актів, відомостей з оплати праці та ін. На ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» до статей калькуляції включають (Рис.2.4):

сировина та матеріали
купівельні напівфабрикати та комплектуючі
енергія на технологічні потреби
основна і додаткова заробітна плата
відрахування на соціальні заходи
витрати на утримання та експлуатацію обладнання
загальновиробничі витрати
втрати від браку
супутня продукція (вираховується)

Рис. 2.4. Статті калькуляції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Крім того, виділяють такі види калькуляцій:

- нормативна - визначає планову собівартість;
- зведена - узагальнює собівартість за кількома виробами або усією номенклатурою;
- калькуляція ціни - визначає повну собівартість і відпускну ціну із зазначенням рентабельності.

Отже, система способів і методів калькулювання виробничої собівартості є ключовим елементом формування достовірної інформації про витрати підприємства та результат діяльності його підрозділів. Вибір методу залежить від технологічної структури виробництва, складності продукції та організації внутрішнього обліку. Позамовний, попередільний, попроцесний та комбінований підходи забезпечують можливість адаптувати облік витрат до умов конкретного підприємства, а застосування нормативної та фактичної собівартості дозволяє своєчасно відображати рух готової продукції та контролювати відхилення від норм. Правильно організована калькуляція стає основою для ухвалення

управлінських рішень, планування, оцінки ефективності та забезпечення прозорості фінансових результатів у промисловому виробництві.

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики обліку витрат на виробництво готової продукції дозволило зробити наступні висновки:

1. У системі МСФЗ окремого стандарту для собівартості немає, як і детальної класифікації витрат, як це зроблено у НП(С)БО 16. Є лише ті, які зачіпають окремі питання собівартості. Особливістю міжнародних стандартів є зосередженість на економічній суті операцій, а не лише на їх документальному відображенні, що забезпечує більш точне співвіднесення витрат із отриманим економічним ефектом та можливість формування порівнянної фінансової звітності для міжнародних користувачів.

2. Кожен вид собівартості має власну логіку побудови та набір інформації, необхідної для управління витратами. Виробнича собівартість зосереджується на визначенні реальних витрат, пов'язаних із виготовленням продукції, і потребує чіткої ідентифікації ресурсів, що споживаються у процесі виробництва. Повна собівартість включає ширший спектр витрат, забезпечуючи комплексне бачення фінансового навантаження на підприємство та дозволяючи оцінити економічну доцільність діяльності. Собівартість реалізованої продукції відображає фактичний результат виробничого циклу та дає можливість оцінити фінансові результати, визначити прибутковість і приймати управлінські рішення щодо цінової політики та ефективності операцій.

3. Система способів і методів калькулювання виробничої собівартості є ключовим елементом формування достовірної інформації про витрати підприємства та результат діяльності його підрозділів. Вибір методу залежить від технологічної структури виробництва, складності продукції та організації внутрішнього обліку. Позамовний, попередільний, попроцесний та комбінований підходи забезпечують можливість адаптувати облік витрат до умов конкретного підприємства, а застосування нормативної та фактичної собівартості дозволяє своєчасно відображати рух готової продукції та контролювати відхилення від норм. Правильно організована калькуляція стає основою для ухвалення

управлінських рішень, планування, оцінки ефективності та забезпечення прозорості фінансових результатів у промисловому виробництві.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1 Організація та методика аналізу витрат на виробництво готової продукції на промисловому підприємстві

Система аналізу витрат на виробництво готової продукції на заводі є комплексом методичних, організаційних і технічних заходів, спрямованих на виявлення резервів зниження собівартості, підвищення ефективності виробництва та забезпечення конкурентоспроможності продукції. Такий аналіз охоплює всі етапи формування витрат - від постачання ресурсів до відвантаження готової продукції - і базується на інтеграції бухгалтерського, статистичного, виробничого та управлінського обліку. На Рис.3.1 наведені складові елементи системи аналізу витрат на виробництво готової продукції:

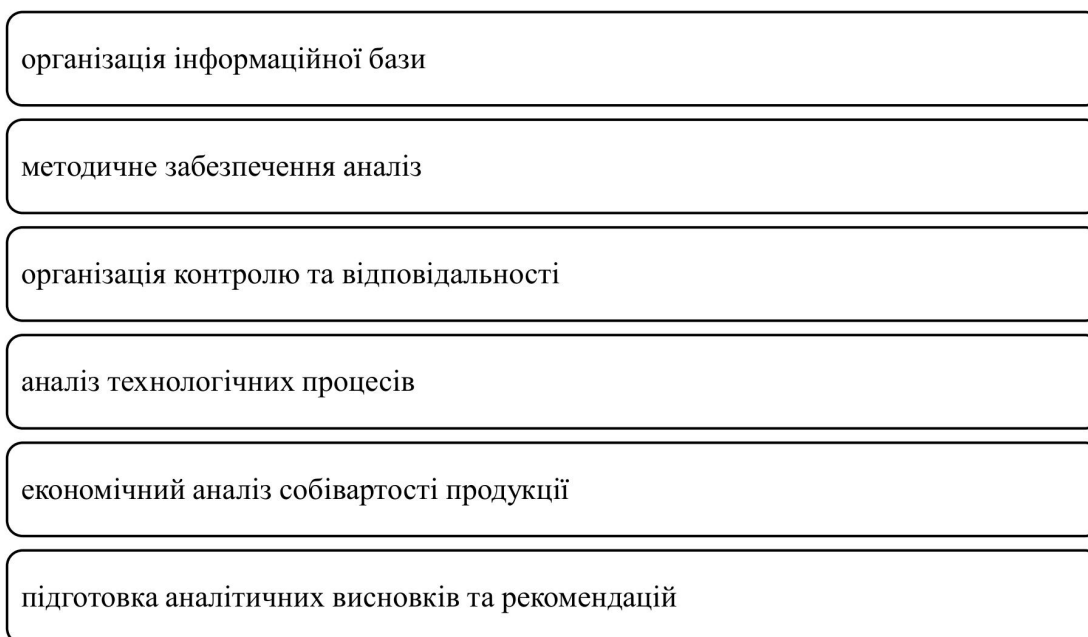

Рис. 3.1. Складові елементи системи аналізу витрат на виробництво готової продукції

Першим елементом системи є організація інформаційної бази, що передбачає повне, своєчасне та достовірне відображення витрат за центрами

відповідальності, переділами, видами продукції та статтями калькуляції. На заводі створюється деталізована структура обліку: формуються бюджети витрат, встановлюються нормативи використання матеріалів, енергії, трудових ресурсів, визначаються питомі норми та планові показники собівартості. На практиці підприємства використовують автоматизовані системи, що дозволяє оперативно отримувати дані про фактичні витрати, простої, відхилення та перевитрати.

Другим напрямом є методичне забезпечення аналізу, яке включає застосування різних прийомів: порівняння планових і фактичних витрат; факторний аналіз впливу цін, норм витрат та обсягів виробництва; маржинальний аналіз для оцінки рентабельності окремих видів продукції; аналіз відхилень у рамках стандарт-кост систем; аналіз структури собівартості для визначення найбільш витратних елементів. На заводах особливої уваги потребує аналіз загальновиробничих витрат, рівня завантаження потужностей, технологічних втрат, браку та супутньої продукції.

Третім елементом є організація контролю та відповідальності. Підприємства будують систему центрів відповідальності: центрів витрат, центрів прибутку, виробничих підрозділів. Для кожного центру встановлюються планові показники та ключові індикатори ефективності (KPI), наприклад: матеріаломісткість продукції, енергоємність, трудомісткість, рівень браку, коефіцієнт використання обладнання. Регулярно проводяться комісійні перевірки відхилень, аналіз причин перевитрат та неефективності, визначення винуватців і розробка коригувальних заходів.

Важливою частиною системи є аналіз технологічних процесів, оскільки промислове виробництво характеризується багатоетапністю та складністю операцій. На заводі проводиться аналіз втрат часу, недовантаження обладнання, технологічних перерв, простоїв, якості матеріалів, ефективності логістики всередині цехів. Використовуються такі методи, як операційний аналіз, хронометраж, техніко-економічні розрахунки, аналіз коефіцієнтів використання машин та робочого часу. Окремим блоком є економічний аналіз собівартості продукції, який передбачає виявлення тенденцій у динаміці витрат, визначення

їх структури, розрахунок питомих витрат на одиницю продукції, аналіз економії та перевитрат за елементами. Проводиться аналіз асортименту та визначення рентабельності кожного виду продукції. Це дозволяє управляти продуктивним портфелем, відмовлятися від нерентабельних позицій і посилювати виробництво тих, які забезпечують вищу маржу.

Завершальним етапом є підготовка аналітичних висновків та рекомендацій, які використовуються керівництвом для ухвалення управлінських рішень: оптимізації витрат, підвищення продуктивності праці, модернізації технологічних процесів, удосконалення системи мотивації персоналу. На основі регулярного аналізу підприємство розробляє програми підвищення ефективності виробництва, проводить перегляд нормативів, цін на ресурси, удосконалює калькулювання та планування.

Система аналізу витрат на виробництво готової продукції на промисловому підприємстві передбачає комплексне дослідження структури, рівня та динаміки витрат з метою виявлення резервів їх оптимізації та підвищення ефективності виробництва. На ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод», яке спеціалізується на виготовленні гірничо-шахтного обладнання, аналіз витрат є ключовим елементом управлінської системи, оскільки собівартість продукції прямо впливає на конкурентоспроможність та фінансовий результат. На підприємстві функціонує чітко структурована система аналітичної роботи, яка включає (Рис.3.2):

Рис.3.2. Система аналізу витрат на ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Для забезпечення точності розрахунків застосовуються нормативні карти, калькуляції технологічних процесів та внутрішні стандарти підприємства. На ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» аналіз витрат ведеться у розрізі центрів відповідальності (Рис.3.3):

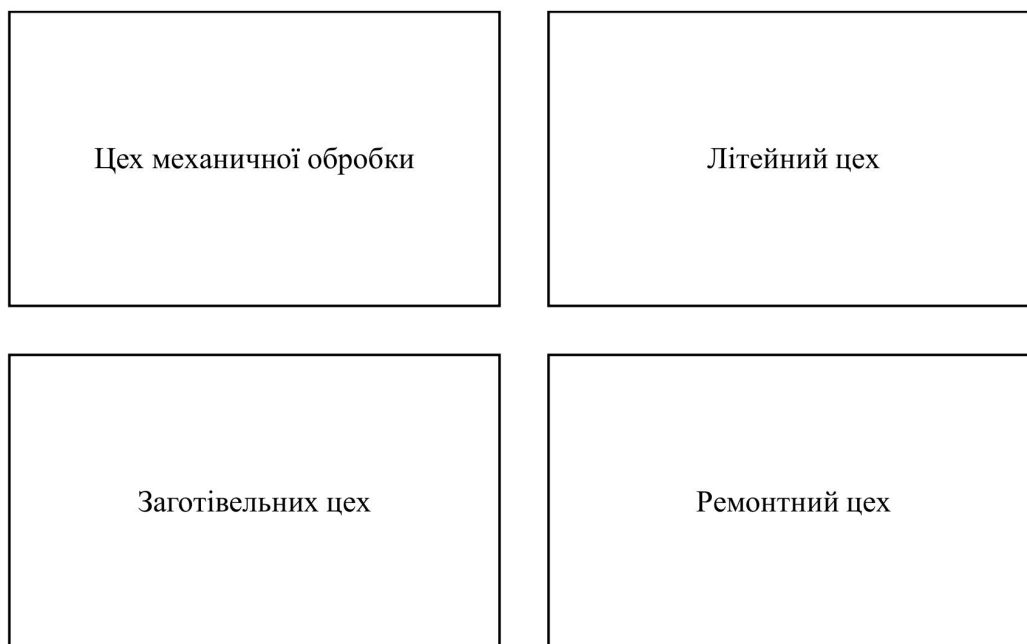

Рис. 3.3. Центри відповідальності ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

Це дає змогу визначати відхилення від норм та оперативно реагувати на перевищення витрат. Особливу увагу приділено аналізу використання матеріалів, оскільки метал містить найбільшу частку у собівартості машин та запасних частин. Щомісячно проводиться аналіз відхилень «факт – план», встановлення причин перевитрат (неефективне використання матеріалу, збільшення трудомісткості, зміни технології, простої обладнання) та визначення відповідальних підрозділів. Важливим елементом методики є використання системи коефіцієнтів, зокрема:

- матеріаломісткості,
- трудомісткості,
- енергоємності,
- питомих накладних витрат.

На підприємстві застосовується й факторний аналіз собівартості на основі методів ланцюгових підстановок і різниць, що дозволяє кількісно оцінити вплив окремих факторів на зміну загальної собівартості. За потреби проводяться поглиблені розрахунки за конкретними виробами, особливо якщо вони замовляються індивідуально.

В Таблиці 3.1 зробимо аналіз витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»:

Таблиця 3.1

**Аналіз витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ
Дружківський машинобудівний завод»**

Стаття витрат	План, тис. грн	Факт, тис. грн	Відхилення (+/-)	Відхилення, %	Основні причини відхилень
1. Матеріальні витрати (метал, литво, комплектуючі)	45 000	48 500	+3 500	+7,8%	Підвищення цін на метал, збільшення відсотка зворотних відходів, перевитрати у ливарному цеху
2. Витрати на оплату праці виробничих працівників	18 000	17 600	-400	-2,2%	Недокомплектація персоналу, менша кількість понаднормових годин
3. Енергетичні витрати (електроенергія, газ, компресорне повітря)	12 500	14 300	+1 800	+14,4%	Зростання тарифів, збільшення тривалості плавки у ливарному виробництві

Продовж.табл.3.1

4. Амортизація основних засобів	9 200	9 200	0	0%	Відповідність графіку нарахування амортизації
5. Витрати на ремонт обладнання та інструменту	4 500	5 400	+900	+20%	Позапланові ремонти формувальних машин та верстатів ЧПК
6. Загальновиробничі витрати	8 300	8 900	+600	+7,2%	Збільшення витрат на охорону та утримання виробничих приміщень
7. Втрати від браку	900	1 350	+450	+50%	Дефекти литва, помилки при мехобробці складних деталей
8. Інші виробничі витрати	2 000	1 850	-150	-7,5%	Оптимізація витрат на допоміжні матеріали
Разом виробнича собівартість	100 400	107 100	+6 700	+6,7%	Сукупний вплив матеріальних, енергетичних та ремонтних витрат

Аналіз витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» показує, що перевищення фактичної собівартості над плановою зумовлене насамперед зростанням матеріальних,

енергетичних та ремонтних витрат, що є характерним для машинобудівних підприємств із високою ресурсоемністю виробництва. Водночас позитивними тенденціями є зниження витрат на оплату праці та оптимізація допоміжних витрат. Виявлені відхилення свідчать про необхідність посилення контролю за нормами витрат металу, зменшення технічного браку, підвищення ефективності роботи ливарного та механообробного виробництв, а також планування позапланових ремонтів, що дасть можливість знизити собівартість і підвищити рентабельність продукції.

3.2 Організація та методика внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції

Внутрішній аудит витрат на виробництво готової продукції на ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» є важливою складовою системи корпоративного контролю та спрямований на забезпечення достовірності даних про виробничу собівартість, виявлення резервів її зниження та підвищення ефективності виробничих процесів. Машинобудівне виробництво підприємства є складним, ресурсоемним і технологічно багатостадійним, що підвищує ризики спотворення витрат, неправильного розподілу загальновиробничих витрат, некоректного списання матеріалів, а також втрат від браку. Тому внутрішня аудиторська функція має комплексний характер і охоплює всі етапи формування собівартості - від закупівлі матеріалів до контролю фактичних витрат у цехах та калькулювання готової продукції.

На заводі функціонує служба внутрішнього аудиту, яка підпорядковується безпосередньо керівнику підприємства та взаємодіє з фінансовою службою, планово-економічним відділом, бухгалтерією, ливарним та механообробним виробництвом, а також службою головного механіка та енергетика. Така організація дозволяє аудиторам бути незалежними від підрозділів, що забезпечує об'єктивність перевірки витрат. Основні завдання внутрішнього аудиту витрат (Рис.3.4) [21, 22]:

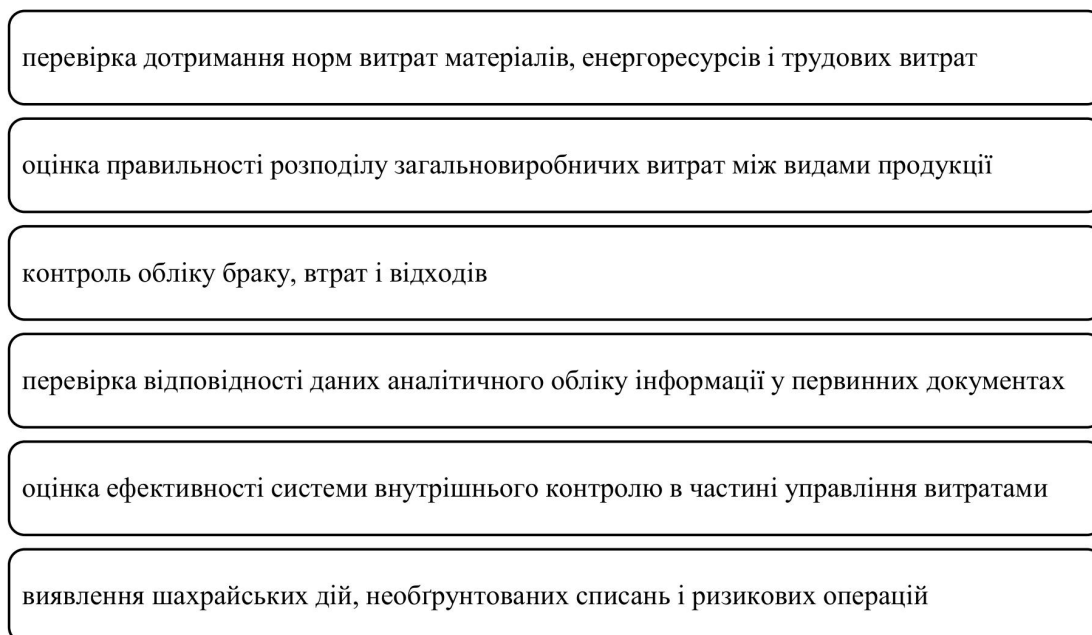

Рис. 3.4. Основні завдання внутрішнього аудиту витрат

Методика внутрішнього аудиту на ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» включає використання сучасних аналітичних інструментів, процедур тестування контролів та перевірки первинної документації (Табл.3.2) [23].

Таблиця 3.2

Методика внутрішнього аудиту на ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод»

<i>Перевірка прямих матеріальних витрат</i>
<ul style="list-style-type: none"> - відповідність списання металу, чавуну, сталі та інших матеріалів затвердженим нормам; - правильність оформлення лімітно-забірних карт, накладних, актів на списання; - рівень утворення відходів і їх оприбуткування; - співвідношення між масою відлитих деталей і фактичними витратами сировини у ливарному виробництві; - обґрунтованість застосування коефіцієнтів складності при механообробці.

<i>Перевірка прямих трудових витрат</i>
<ul style="list-style-type: none"> - аналіз табелів обліку робочого часу; - перевірку правильності нарахування відрядної оплати праці; - контроль відповідності фактичної трудомісткості нормам; - тестування роботи автоматизованої системи обліку робочого часу.
<i>Аудит загальновиробничих витрат</i>
<ul style="list-style-type: none"> - методика розподілу витрат (машино-години, людино-години, нормативна база); - відповідність фактичних витрат бюджетам цехів; - облік амортизації обладнання; - перевірка розподілу послуг допоміжних виробництв - ремонтних, енергетичних, транспортних; - аналіз витрат на підготовку та освоєння виробництва.
<i>Перевірка втрат від браку</i>
<ul style="list-style-type: none"> - правильність класифікації браку (виправний/невиправний); - обґрунтованість списання деталей і комплектуючих; - наявність актів про брак, підписів технологів і майстрів; - причини браку у ливарному та механообробному виробництвах; - заходи щодо скорочення виробничих дефектів.
<i>Аудит калькулювання собівартості</i>
<ul style="list-style-type: none"> - правильність ведення рахунків 23 «Виробництво» та 91 «Загальновиробничі витрати»; - точність розрахунку виробничої собівартості за видами продукції; - відображення списання готової продукції на рахунок 26; - обґрунтованість визначення собівартості реалізованої продукції.
<i>Узагальнення результатів аудиту</i>
<p>За результатами аудиторської перевірки аудитори складають внутрішній аудиторський звіт, де подають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - перелік виявлених порушень;

- оцінку ризиків;
- аналітичні висновки щодо відхилень;
- пропозиції з оптимізації витрат.

Внутрішній аудит витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» забезпечує ефективний контроль за формуванням собівартості та сприяє підвищенню економічної стійкості підприємства в умовах ресурсної нестабільності. Системний підхід до перевірки прямих, загальновиробничих витрат, втрат від браку та методики калькулювання дозволяє своєчасно виявляти порушення, попереджати зайві витрати та формувати управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію виробничих процесів і підвищення рентабельності продукції.

3.3 Удосконалення обліку, аналізу та аудиту витрат на виробництво

Підвищення ефективності системи обліку, аналізу та аудиту витрат на виробництво є ключовим чинником забезпечення конкурентоспроможності ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод», оскільки підприємство працює у складних умовах машинобудівного виробництва, де будь-які відхилення у витрачання матеріалів, трудових ресурсів чи загальновиробничих витрат можуть суттєво вплинути на собівартість та рентабельність продукції. Удосконалення цих процесів дозволить підвищити прозорість витрат, мінімізувати втрати, забезпечити оперативне управління ресурсами та посилити контроль за формуванням собівартості.

Перелік пропозицій щодо удосконалення для ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» (Рис.3.5).

Для підвищення точності обліку виробничих витрат доцільним є впровадження автоматизованої системи контролю норм витрачання матеріалів, яка дозволить у режимі реального часу відстежувати всі відхилення від технологічних норм у ливарному та механообробному виробництвах.

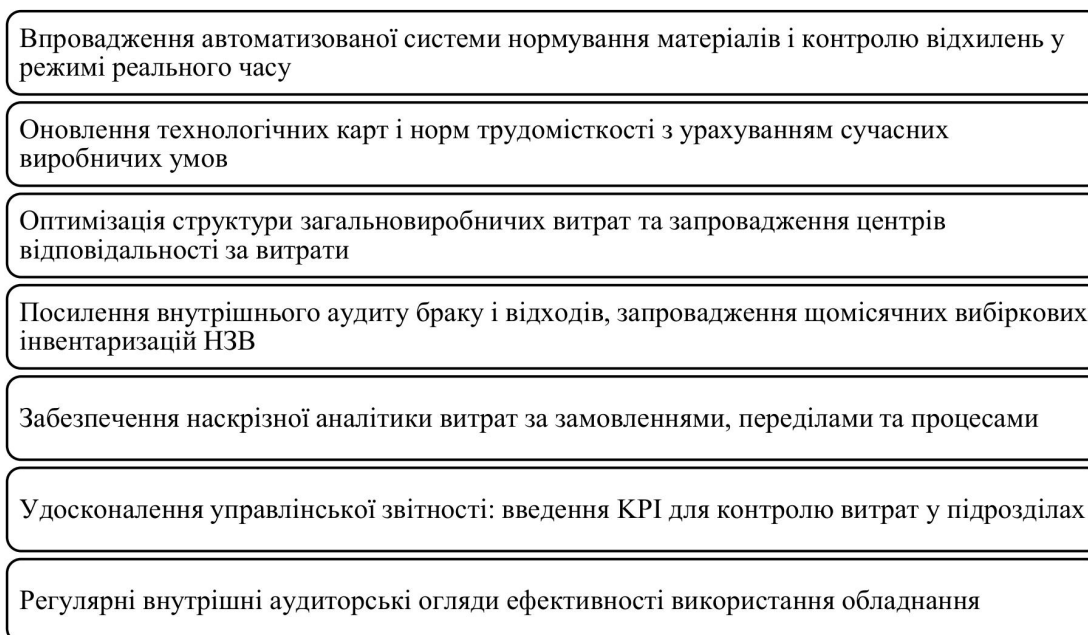

Рис. 3.5. Удосконалення обліку, аналізу та аудиту витрат на виробництво

Водночас необхідно переглянути технологічні карти та норми трудомісткості, оскільки частина з них застаріла і не відображає реальні витрати часу на сучасному обладнанні підприємства. Важливим напрямом є оптимізація структури загальновиробничих витрат шляхом створення центрів відповідальності, що сприятиме прозорості витрат на енергоресурси, ремонти, утримання обладнання та забезпечить можливість контролю за кожною статтею.

Особливої уваги потребує аудит браку та відходів: рекомендовано проводити регулярні вибіркової інвентаризації незавершеного виробництва, аналізувати причини втрат та здійснювати порівняння фактичних показників із нормативними. Для підвищення точності формування собівартості продукції доцільно автоматизувати калькуляційні процеси за допомогою сучасної ERP-системи, яка забезпечить точний розподіл витрат за замовленнями, переділами й технологічними процесами.

Наскрізна аналітика витрат у розрізі замовлень і виробничих процесів дозволить керівництву оперативно приймати рішення щодо оптимізації ресурсів. Удосконалення управлінської звітності через введення КРІ для майстрів, технологів та керівників цехів забезпечить підвищення відповідальності за

економне використання ресурсів. Додатково рекомендовано регулярне проведення внутрішнього аудиту ефективності використання обладнання (ОЕЕ-аналіз), що дозволить скоротити простой, підвищити продуктивність та зменшити витрати на одиницю продукції.

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції дозволило зробити наступні висновки:

1. Аналіз витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» показує, що перевищення фактичної собівартості над плановою зумовлене насамперед зростанням матеріальних, енергетичних та ремонтних витрат, що є характерним для машинобудівних підприємств із високою ресурсоемністю виробництва. Водночас позитивними тенденціями є зниження витрат на оплату праці та оптимізація допоміжних витрат. Виявлені відхилення свідчать про необхідність посилення контролю за нормами витрат металу, зменшення технічного браку, підвищення ефективності роботи ливарного та механообробного виробництв, а також планування позапланових ремонтів, що дасть можливість знизити собівартість і підвищити рентабельність продукції.

2. Внутрішній аудит витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» забезпечує ефективний контроль за формуванням собівартості та сприяє підвищенню економічної стійкості підприємства в умовах ресурсної нестабільності. Системний підхід до перевірки прямих, загальновиробничих витрат, втрат від браку та методики калькулювання дозволяє своєчасно виявляти порушення, попереджати зайві витрати та формувати управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію виробничих процесів і підвищення рентабельності продукції.

3. Запропоновані напрями удосконалення системи обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» спрямовані на підвищення прозорості використання ресурсів, точність формування виробничої собівартості та своєчасність управлінських рішень. Реалізація цих пропозицій забезпечить оперативний контроль витрат на всіх етапах виробничого процесу, мінімізує втрати від браку та неефективного використання матеріалів, оптимізує структуру загальновиробничих витрат і зміцнить систему внутрішнього контролю. У

підсумку підприємство зможе підвищити конкурентоспроможність продукції, покращити фінансові результати та сформувати більш ефективну систему управління виробництвом.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження щодо організації та методики обліку, аналізу й внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції на прикладі ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод», слід зазначити, що ефективність управління витратами є ключовою передумовою стабільного функціонування та конкурентоспроможності промислового підприємства. У роботі комплексно розглянуто теоретичні засади формування виробничої собівартості, проаналізовано діючі підходи до економічного аналізу та оцінено якість системи внутрішнього аудиту. Проведене дослідження дало змогу виявити низку резервів для покращення облікових процедур, посилення контролю та підвищення точності інформаційного забезпечення управлінських рішень, що створює основу для подальшого удосконалення управління витратами на підприємстві, а саме:

1. ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» є одним із провідних підприємств України у виробництві гірничошахтного обладнання та одним із лідерів у Східній Європі за окремими видами продукції. Його багата історія, стратегічна належність до холдингу НВК «Гірничі машини» та сучасні міжнародні сертифікації якості підтверджують високий рівень технологічного оснащення та компетенцій підприємства. Незважаючи на численні історичні та економічні виклики, завод зберіг конкурентоспроможність, виробничу спеціалізацію та високі стандарти якості, що визначає його значущу роль у розвитку промислового сектору та економіки регіону.

2. Проведений аналіз показує, що підприємство функціонує в умовах значної нестабільності, однак демонструє здатність до відновлення та адаптації. Відновлення доходів після критичного падіння у 2022 р., зниження боргового навантаження та зростання середньої заробітної плати свідчать про поступове покращення ключових аспектів діяльності. Утім нерівномірна динаміка фінансового результату та скорочення активів вказують на необхідність підсилення системи управління витратами, оптимізації виробничих процесів та удосконалення системи внутрішнього контролю.

3. Аналіз проблем організації та методики обліку, аналізу й внутрішнього аудиту витрат на виробництво готової продукції показав, що основними перешкодами є застарілі методичні підходи, недостатня деталізація обліку, обмежена аналітичність та низька ефективність внутрішнього аудиту. Це призводить до неповного контролю над витратами, викривлення собівартості продукції та ускладнює прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Удосконалення організаційних і методичних аспектів обліку та контролю витрат є необхідною умовою підвищення економічної ефективності та стабільності функціонування підприємства.

4. У системі МСФЗ окремого стандарту для собівартості немає, як і детальної класифікації витрат, як це зроблено у НП(С)БО 16. Є лише ті, які зачіпають окремі питання собівартості. Особливістю міжнародних стандартів є зосередженість на економічній суті операцій, а не лише на їх документальному відображенні, що забезпечує більш точне співвіднесення витрат із отриманим економічним ефектом та можливість формування порівнянної фінансової звітності для міжнародних користувачів.

5. Кожен вид собівартості має власну логіку побудови та набір інформації, необхідної для управління витратами. Виробнича собівартість зосереджується на визначенні реальних витрат, пов'язаних із виготовленням продукції, і потребує чіткої ідентифікації ресурсів, що споживаються у процесі виробництва. Повна собівартість включає ширший спектр витрат, забезпечуючи комплексне бачення фінансового навантаження на підприємство та дозволяючи оцінити економічну доцільність діяльності. Собівартість реалізованої продукції відображає фактичний результат виробничого циклу та дає можливість оцінити фінансові результати, визначити прибутковість і приймати управлінські рішення щодо цінової політики та ефективності операцій.

6. Система способів і методів калькулювання виробничої собівартості є ключовим елементом формування достовірної інформації про витрати підприємства та результат діяльності його підрозділів. Вибір методу залежить від технологічної структури виробництва, складності продукції та організації

внутрішнього обліку. Позамовний, попередільний, попроцесний та комбінований підходи забезпечують можливість адаптувати облік витрат до умов конкретного підприємства, а застосування нормативної та фактичної собівартості дозволяє своєчасно відображати рух готової продукції та контролювати відхилення від норм. Правильно організована калькуляція стає основою для ухвалення управлінських рішень, планування, оцінки ефективності та забезпечення прозорості фінансових результатів у промисловому виробництві.

7. Аналіз витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» показує, що перевищення фактичної собівартості над плановою зумовлене насамперед зростанням матеріальних, енергетичних та ремонтних витрат, що є характерним для машинобудівних підприємств із високою ресурсоемністю виробництва. Водночас позитивними тенденціями є зниження витрат на оплату праці та оптимізація допоміжних витрат. Виявлені відхилення свідчать про необхідність посилення контролю за нормами витрат металу, зменшення технічного браку, підвищення ефективності роботи ливарного та механообробного виробництв, а також планування позапланових ремонтів, що дасть можливість знизити собівартість і підвищити рентабельність продукції.

8. Внутрішній аудит витрат на виробництво готової продукції ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» забезпечує ефективний контроль за формуванням собівартості та сприяє підвищенню економічної стійкості підприємства в умовах ресурсної нестабільності. Системний підхід до перевірки прямих, загальновиробничих витрат, втрат від браку та методики калькулювання дозволяє своєчасно виявляти порушення, попереджати зайві витрати та формувати управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію виробничих процесів і підвищення рентабельності продукції.

9. Запропоновані напрями удосконалення системи обліку, аналізу та внутрішнього аудиту витрат на виробництво ТОВ «КОРУМ Дружківський машинобудівний завод» спрямовані на підвищення прозорості використання ресурсів, точність формування виробничої собівартості та своєчасність

управлінських рішень. Реалізація цих пропозицій забезпечить оперативний контроль витрат на всіх етапах виробничого процесу, мінімізує втрати від браку та неефективного використання матеріалів, оптимізує структуру загальновиробничих витрат і зміцнить систему внутрішнього контролю. У підсумку підприємство зможе підвищити конкурентоспроможність продукції, покращити фінансові результати та сформувати більш ефективну систему управління виробництвом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шепель, І. Сучасні можливості організація обліку витрат виробництва і готової продукції в умовах комплексної автоматизації. Економіка та суспільство, 2023, 55.
2. Акімова, Т.; Распопова, Ю.; Волященко, І. Теоретичні засади організації обліку витрат виробничого підприємства. Економіка та суспільство, 2023, 52.
3. Валькова, Н.; Корбут, В.. Процесно-орієнтований підхід до обліку витрат й калькулювання собівартості продукції підприємств з виробництва збірних залізобетонних конструкцій. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences, 2023, 324.6: 305-312.
4. Феник, Ю. С.; Бабій, Л. І.. Українська та міжнародна практика обліку витрат на собівартість продукції. In: The 2 nd International scientific and practical conference “Science and society: modern trends in a changing world”(January 22-24, 2024) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2024. 662 p. 2024. p. 633.
5. Хмелюк, А. В.; Міщенко, Д. А. Організація обліку та контролю витрат на торгівельно-виробничому підприємстві. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету, 2024, 2 (9): 161-170.
6. ТОВ КОРУМ ДРУЖКІВСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД. URL: <https://opendatabot.ua/c/37295825> (дата звернення: 21.11.2025)
7. Ю. П. Лавров, В. І. Онопрієнко. Дружківський металургійний завод [Архівовано 25 червня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2004. — Т. 2 : Г — Д. — С. 476. — ISBN 966-00-0405-2.
8. С. В. Кривоносова, Г. А. Лупета. Дружківський машинобудівний завод [Архівовано 30 червня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія сучасної України / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001—2025. — ISBN 966-02-2074-X.

9. Гірничий енциклопедичний словник : у 3 т. / за ред. В. С. Білецького. — Д. : Східний видавничий дім, 2004. — Т. 3. — 752 с. — ISBN 966-7804-78-X.\

10. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00> (дата звернення: 21.11.2025)

11. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-99> (дата звернення: 21.11.2025)

12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (дата звернення: 21.11.2025)

13. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" : Наказ; Мінфін України від 10.08.2000 № 193 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0515-00> (дата звернення: 21.11.2025)

14. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : Наказ; Мінфін України від 10.01.2007 № 2 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0002201-07> (дата звернення: 21.11.2025)

15. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів : Наказ; Мінфін України від 30.09.2003 № 561 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0561201-03> (дата звернення: 21.11.2025)

16. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ; Мінпромполітики (з 2001р.) від 09.07.2007 № 373 // База даних «Законодавство України» / Верховна

Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0373581-07> (дата звернення: 21.11.2025)

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_021 (дата звернення: 21.11.2025)

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_014 (дата звернення: 21.11.2025)

19. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_013 (дата звернення: 21.11.2025)

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 (МСБО 36). Зменшення корисності активів : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_047 (дата звернення: 21.11.2025)

21. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту : Наказ; Мінфін України від 04.10.2011 № 1247 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1219-11> (дата звернення: 22.11.2025)

22. Глобальні стандарти внутрішнього аудиту URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20GIAS_IV_%D0%9A%D0%B5%D1%80%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%84%D1%83%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%94%D1%8E%20%D0%B2%D0%BD%D1%83%D1%82%D1%80%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%83.pdf (дата звернення: 22.11.2025)

23. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 22.11.2025)